

11.9 PraksisNett – nasjonalt forskningsnettverk i primærhelsetjenesten (2018)

Michael 2022; 19: Supplement 29, 387–90.

PraksisNett er en infrastruktur som legger til rette for at forskere skal kunne gjennomføre gode og kvalitetssikrede kliniske studier i norsk allmennpraksis. PraksisNett er et felles nasjonalt initiativ fra de allmennmedisinske forskningsmiljøene ved partnerinstitusjonene. Norges forskningsråd har støttet etableringen med en stor bevilgning i en prosjektperiode på 5 år (2018–2022). Prosjektledelsen, en av de fire regionale enhetene og den koordinerende enheten for nettverket er plassert i Bergen i det allmennmedisinske akademiske miljøet i Alrek helseklynge.

Ca. 70 % av befolkningen er hos fastlegen hvert år. Likevel har det vært lite forskning på pasienter i norsk allmennpraksis, blant annet fordi det har vært tungvint å rekruttere både fastleger og pasienter til studier. Det har manglet en infrastruktur som legger til rette for effektiv og sikker rekruttering av pasienter. Forskningsnettverk i primærhelsetjenesten (PraksisNett) er etablert for å løse denne utfordringen. PraksisNett ble formelt etablert i 2018 som en nasjonal forskningsinfrastruktur for forskning på fastlegenes pasienter. Ideen til det som senere ble PraksisNett kom fra de allmennmedisinske forskningsnettverkene i Storbritannia.

Hvordan det startet

I 2010 hadde de allmennmedisinske forskningsmiljøene sitt årlige fellesmøte i Trondheim, og de ble der enige om å ta et initiativ til å be Helse- og omsorgsdepartementet om å sette i gang en utredning med ambisjon om å etablere forskningsnettverk for primærhelsetjenesten – i første omgang for forskning i allmennpraksis og tannhelsetjenesten. Brevet var signert forskningslederne for AFE Bergen og AFE Oslo (Guri Rørtveit og Jørund Straand), samt professorer i odontologi ved UiB og UiO (Kristin Klock og

Ivar Espelid). Behovene for forskning og mangelen på infrastruktur var like stor i tannhelsetjenesten. I 2012 ble det bevilget 1 million kroner til et utredningsarbeid, og det ble satt ned ulike arbeidsgrupper som arbeidet med pilotstudier og arrangerte studieturer. Studiereiser til Bristol, Dundee, Amsterdam og Toronto ble særlig betydningsfulle, og skapte varige samarbeid og nettverk med sterke internasjonale forskningsmiljø.

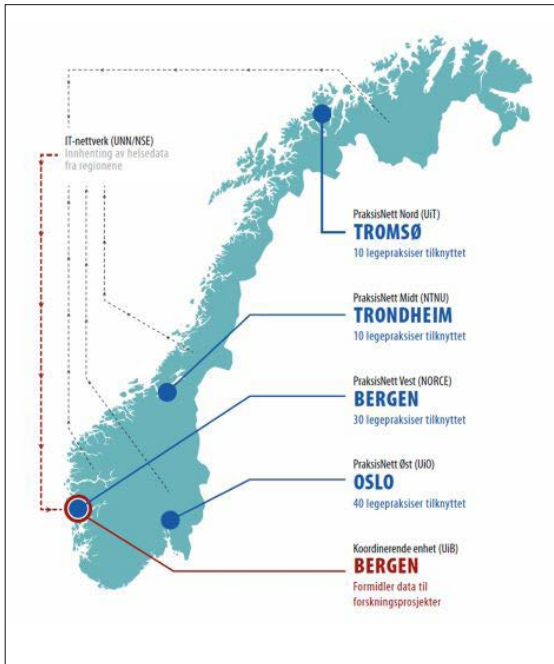
Rapporter ble skrevet, og planer for felles forskningsnettverk ble beskrevet. I 2014 deltok flere allmennmedisinske forskere (Steinar Hunskaar, Straand og Rørtveit) aktivt i det regjeringsoppnevnte arbeidet med å lage en nasjonal strategi for forskning og utdanning i Norge, *HelseOmsorg21*, og forskning for den kommunale helsetjenesten ble der vektlagt. Forskningsnettverk for primærhelsetjenesten ble beskrevet som et viktig steg for å oppnå god forskning. Da regjeringen la frem sin handlingsplan, viste det seg at den skulle etablere forskningsnettverk, men kun for tannhelsetjenesten. Da tok det allmennmedisinske forskningsmiljøet saken i egne hender og søkte Forskningsrådet (for andre gang) på det store infrastrukturprogrammet, men denne gang uten tannlegene. Guri Rørtveit ved IGS var prosjektleder. Og denne gang lyktes søknaden! Langsiktig strategisk arbeid lønte seg i lengden. Tildelingen ble kommentert av helseminister Bent Høie som en viktig satsing og en mulighet for mer forskning på store områder der det er behov for mer kunnskap.

Hva er PraksisNett?

PraksisNett er en infrastruktur som legger til rette for at forskere skal kunne gjennomføre gode og kvalitetssikrede kliniske studier i norsk allmennpraksis. Det består av to deler, en tjenestebasert del og en IT-basert del.

Den tjenestebaserte delen består av rundt 90 fastlegepraksiser med 481 leger fordelt på fire regionale nettverk (Nord, Midt, Vest og Øst) (figur 1). På tross av fastlegekrise, var det lett å rekruttere praksisene til å delta i forskningsnettverket. De ansatte i de regionale nettverkene har ansvar for å støtte forskerne og legepraksisene i det praktiske og daglige arbeidet i de ulike forskningsprosjektene. *Koordinerende enhet* er første kontaktpunkt for forskere som ønsker å bruke PraksisNett i sine studier, og fungerer også som mottaker av alle søknader om bruk av nettverket. Denne enheten er plassert i Bergen.

Den IT-baserte delen består først og fremst av *Snow Health Appliance Box*, som er en liten datamaskin som installeres lokalt på fastlegens kontor og som automatisk trekker ut data fra pasientjournalen. Aggregerte (anonyme) data blir overført til PraksisNett og inngår så i en database som beskriver praksis- og pasientgrunnlaget i nettverket og danner grunnlag for

Figur 1: PraksisNett sin organisasjon med fire regionale nettverk og en koordinerende enhet. De om lag 90 legekontorene med nesten 500 leger dekker over 500 000 innbyggere/listepersoner, det vil si nær 10% av den norske befolkningen. Professor Guri Rørtveit ved IGS er prosjektleder for hele prosjektet. Koordinerende enhet er plassert i Bergen, og ledes av professor i allmennmedisin Bjørn Bjorvatn. Prosjektkoordinator er Berit Øxnevad-Gundersen og Ingeborg Forthun er postdoktor (2021). PraksisNett Vest ligger i Bergen hos NORCE og ledes av forsker II/allmennlege Stein Nilsen. Begge bergensenhetene har kontorer i Alrek helseklynge.

langt bedre planlegging av studier enn tidligere. Dette er en innovativ metode for bruk av pasientdata som har vakt internasjonal interesse.

Partnerne og finansiering

Prosjektet ledes av en ledergruppe (figur 2) med representanter fra alle partnerne, som er de allmennmedisinske forskningsmiljøene ved de fire medisinske fakultetene i Norge, i tillegg til Allmennmedisinsk forskningsenhet i NORCE og Nasjonalt senter for e-helseforskning ved Universitetssykehuset Nord-Norge. Norges forskningsråd støtter etableringen med 65 millioner kroner i en prosjektperiode på fem år.

Figur 2. Ledergruppen for PraksisNett i 2021. Foran fra venstre: Gustav Bellika (Snow-teamet), Peder Halvorsen (PraksisNett Nord), Stein Nilsen (PraksisNett Vest). Bak fra venstre: Guro H. Fossum (innfelt, PraksisNett Øst), Svein Gjelstad (UiO og MedRave), Egil Fors (PraksisNett Midt), Bjørn Bjorvatn (UiB), Guri Rørtveit (prosjektleder, UiB), Espen Kristoffersen (UiO), Jørund Straand (UiO).

Litteratur

Bjorvatn B, Straand J, Halvorsen P, Fors EA, Kristoffersen ES, Rørtveit G. Ny infrastruktur for allmennmedisinsk forskning. *Tidsskr Nor Lægeforen* 2019; 139: doi:10.4045/tidsskr.18.0689

PraksisNett sin hjemmeside: <https://www.uib.no/praksisnett>

Rørtveit G. Research networks in primary care: an answer to the call for better clinical research. *Scand J Prim Health Care* 2014; 132: 107-9.1:1-3 e-pub